

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΠΗΧΑΝΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ & ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η βιομηχανία της Δυτικής Ελλάδας στον 20ό αιώνα

ΠΡΟΣΩΠΑ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ, ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ... ΣΥΝΘΕΤΟΥΝ ΟΛΑ ΜΑΖΙ ΤΟ ΨΗΦΙΔΩΤΟ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ Η ΠΟΛΗ ΔΙΑΚΡΙΘΗΚΕ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΤΗΣ ΔΑΙΜΟΝΙΟ

☉ Εν ώρα εργασίας στη Βιομηχανία πλεκτικής Βέτσου το πρώτο μισό της δεκαετίας του '50 (αρχείο Μαρίας Μαστορόπουλου)

Του
ΤΑΣΟΥ ΣΤΑΒΟΠΟΥΛΟΥ

Σε κάθε έρευνα, μικρή και μεγάλη, για τα προβλήματα που βιώνει η Πάτρα λόγω της κρίσης, υπάρχει ειδική μνεία στο γεγονός πως η πόλη βιώνει χειρότερες συνθήκες λόγω της μεγάλης, εδώ και δεκαετίες, ανεργίας. Δηλαδή, σε αντίθεση με άλλες περιοχές και αστικά κέντρα της Ελλάδας, η Πάτρα δεν βίωσε στον ίδιο βαθμό την περίοδο των «παχέων αγελάδων», δηλαδή από το 1985 έως το 2005. Εκείνη την 20ετία η Πάτρα υπέστη ένα μεγάλο σοκ

από την αποβιομηχανοποίηση. Εταιρείες - κολλοσοί πανελλαδικά, έκλειναν ή μία μετά την άλλη. Εκατοντάδες εργαζόμενοι βρέθηκαν στην ανεργία, δεκάδες βιομηχανικοί πτώχευσαν. Κι αυτό το γεγονός εξηγεί τη σημασία που έχει η ανθούσα βιομηχανία στην τοπική κοινωνία. Θεσμικά η Βιομηχανία της Πάτρας έχει προσηλυσθεί αρχή τον ΣΕΒΠΕΔΕ. Με τη συμπλήρωση εκατό και πλέον χρόνων από την ίδρυση του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας, η «Π» αφιερώνει το ανά χειρας τεύχος των «Επιλογών» στο δικό χρυσό Ιωβηλαίο του Συνδέσμου.

ΤΟ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΣΕΒ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ & ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ

ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΙΟΠΗΧΑΝΙΑ
ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ	ΜΠΑΡΔΟΣ ΚΛΕΘΜΕΝΗΣ	ΧΗΜΙΚΑΣ ΒΙΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΠΑΤΡΩΝ ΑΕ - CBL
ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ	ΠΕΤΤΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ - ΚΥΡΙΑΚΟΣ	ΠΕΤΤΑΣ Ν. ΠΑΥΛΟΣ ΑΒΕΕ
ΑΝΤΙΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙ	ΜΑΝΙΑΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ	Ν. ΜΑΝΙΑΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ
	ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Β.Γ. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΑΒΕΕ
	ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΣΕΒΠΕΤ
	ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΤΙΤΑΝ ΑΕ ΤΕΙΜΕΝΤΟΝ
ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ	ΒΥΡΑΤΡΩΝ ΑΕ
ΑΝ. ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ	FRIESLANDCAMPINA HELLAS ΑΒΕΕ
ΤΑΜΙΑΣ	ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΚΑΩΤΕ/ΡΓΙΑ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΑΒΕΕ
ΑΝ. ΤΑΜΙΑΣ	ΚΕΡΕΝΟΥ ΕΛΕΝΗ	ΜΥΛΟΙ ΚΕΡΕΝΟΥ ΑΒΕΕ
ΜΕΛΟΣ	ΠΑΡΑΣΧΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΣ	ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΑ ΑΕ
ΜΕΛΟΣ	ΔΟΥΡΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΔΟΥΡΟΣ ΑΕ
ΜΕΛΟΣ	ΚΑΛΛΙΜΑΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	Γ. ΚΑΛΛΙΜΑΝΗΣ ΑΕ
ΜΕΛΟΣ	ΜΑΝΤΑΣ ΠΕΤΡΟΣ	ΑΣΟΝΑΣ Μ.Β. ΑΤΕΒΕ ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ 1 26331 ΠΑΤΡΑ
ΜΕΛΟΣ	ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ	EL PACK ΑΕ
ΜΕΛΟΣ	ΜΑΡΙΟΣ ΑΝΑΡΓΥΡΟΥ	CROWN HELLAS CAN
ΜΕΛΟΣ	ΚΟΥΤΣΙΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΕΒΠΕΔΕ

☉ **ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΑΣ** κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα είχαν κατατάξει την Αχαΐα στην πρωτοπορία της Ελλάδας και της Ευρώπης. Είχαν φέρει ανάπτυξη, ευημερία και πολιτισμό. Σήμερα, δυστυχώς, διανύουμε την πιο «σκότεινη» περίοδο. Οι επιχειρήσεις και οι επαγγελματίες πλήττονται, ενώ η Αχαΐα είναι στις τελευταίες θέσεις σε όλους τους δείκτες. Η παράταξη «Επιμελητήριο Πρωταγωνιστής» ιδρύθηκε για να μετατρέψει το Επιμελητήριο από «απόντα» σε «πρωταγωνιστή» της προσπάθειας να πάρει ξανά η Αχαΐα τη θέση που της αρμόζει στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Στο πλαίσιο αυτό, σας προσφέρουμε μια σειρά Ενθέτων που περιγράφουν την ένδοξη ιστορία των επιχειρήσεων και των επαγγελματιών της Αχαΐας.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

- ☉ Η ανάπτυξη και η τοπική οικονομία στον 19ο και 20ό αιώνα
- ☉ Βιομηχανίες-Επιχειρήσεις-Πρόσωπα-Γεγονότα

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Η ΡΙΖΑ ΣΤΟ 1918

Ενα σύντομο ιστορικό του Συνδέσμου

ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΠΟΥ ΥΠΗΡΕΤΗΣΕ

Το 1918 με πρωτοβουλία επιχειρηματιών της περιοχής του Νομού Αχαΐας ιδρύεται ο Σύνδεσμος Βιομηχανών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος, με έδρα την πόλη της Πάτρας και περιοχή ευθύνης του τις γεωγραφικές περιοχές της Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδος, Ηπείρου και Ιονίων Νήσων.

Αρχικούς σκοπούς, που θέτει για να υπηρετήσει ο Σύνδεσμος, είναι:

α. Η προστασία και η προαγωγή των οικονομικών, ηθικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του και η ανάπτυξη πνεύματος αλληλεγγύης και αμοιβαίας υποστήριξης μεταξύ τους.

β. Η μελέτη, προβολή, υποστήριξη και συμβολή στην ανάπτυξη των θεμάτων, που ενδιαφέρουν την μεταποίηση - βιομηχανία και κάθε συναφή επιχειρηματική δραστηριότητα με μόνιμη οργάνωση και μορφή νομικού προσώπου που συμβάλλει στην ανάπτυξη της και που ανταποκρίνεται σε επί μέρους λατρευτικές της βιομηχανίας, ιδίως την οργάνωση, την ελεγκτική, την πληροφορική, τις δημόσιες σχέσεις, τη διαφήμιση και την επιμόρφωση των στελεχών και εργαζομένων στην μεταποίηση - βιομηχανία και την επιστημονική έρευνα για την υποβοήθηση του έργου της βιομηχανικής ανάπτυξης.

Με το πέρασμα του χρόνου και με την ταυτόχρονη εισοδακή νέων βιομηχανιών στους κόλπους του Συνδέσμου, διατηρούνται αμείωτες οι προσπάθειες για την προώθηση των παραπάνω σκοπών ενώ παράλληλα τίθενται νέοι το ίδιο σημαντικοί, που υπαγορεύονται υπό το πρίσμα των κοινωνικοοικονομικών ανακατατάξεων, που συντελούνται.

Ετσι αναλαμβάνει ο Σύνδεσμος να αναβαθμίσει την συνεργασία και τον διάλογο της Βιομηχανίας με την Πολιτεία, τις άλλες παραγωγικές και κοινωνικές ομάδες, να προβάλλει την πολυδιάστατη προσφορά της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου και να προσπίσει το δικαίωμα της ελευθερίας του «επιχειρείν», ως ένα από τους θεμελιώδεις θεσμούς που καταξιώνουν τις δημοκρατικές κοινωνίες και οικονομίες.

Η αίθουσα συνεδριάσεων στα γραφεία του ΣΕΒ

ΤΑ ΚΡΙΣΙΜΑ ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ

Το τροποποιημένο καταστατικό του 1931

«Άρθρον 26. Ο Σύνδεσμος έχει σφραγίδα κυκλικώς μεν φέρουσαν τον τίτλον αυτού ήτοι (Σύνδεσμος Βιομηχανών Πατρών) και το έτος της ιδρύσεως (1918) εν των μέσων δε απεικονίζουσαν την Εργάνην Αθηνών»

Σε συνέχεια της καταστατικής συνέλευσης της 26ης Ιουνίου 1931, ο Σύνδεσμος Βιομηχανών αποφασίζει να τροποποιήσει το καταστατικό του. Το προηγούμενο ίσχυε από το 1918 (υπ' αριθμ. 531 απόφαση του Πρωτοδικείου Πατρών).

Το νέο καταστατικό εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. 1670/1931 απόφαση του Πρωτοδικείου Πατρών και καταχωρήθηκε στο βιβλίο των αναγνωρισμένων σωματείων (σελίδα 115). Τυπώθηκε το 1932 στο τυπογραφείο των αδελφών Α. Τούλα.

Μία από τις τροποποιήσεις είναι η αλλαγή στην επωνυμία του φορέα: Από «Σύνδεσμος των εν Πάτραις Βιομηχανών» μετονομάζεται σε «Σύνδεσμο Βιομηχανών Πατρών».

Στο άρθρο 3 του καταστατικού περιγράφεται ο σκοπός του: «Σκοπός του Συνδέσμου είναι η διά παντός ναμίμω και προσφόρου μέσωσ ενίσχυσης και ανάπτυξης της Βιομηχανίας και εν γένει των παραγωγικών εργασιών του τόπου, η προστασία και προαγωγή των οικονομικών και επαγγελματικών συμφερό-

Η έκδοση του τροποποιημένου καταστατικού έγινε στην Πάτρα το 1932

των των μελών αυτού, η εξέταση των αναφευμένων εκάστοτε εργατικών ζητημάτων και η παρακολούθησις και μελέτη των νομοθετημάτων και παντός εν γένει ζητήματος ενδιαφέροντος την Βιομηχανίαν».

Τα μέλη του χωρίζονται σε ενεργά, επίκουρα και επίτιμα. «Ενεργά είναι: α' Πάντες οι βιομηχανοί ή οι συναίρες τούτους ασκούντες επάγγελμα, ατομικώς ή συνεταιρικώς εντός των Πατρών ή εν τω Νομώ Αχαΐας και β' Οι πάσης φύσεως διευθυνταί ή σύμβουλοι ή διοικηταί ανωνύμων βιομηχανικών εταιριών, υποδεικνυόμενοι υπό του Διοικητικού αυτών Συμβουλίου. Ενεργά μέλη του Συνδέσμου υποδειχθέντα υπό ανωνύμου εταιρίας παύουσι όντα τοιαύτα αυτοδικαίως εάν η ίδια ανώνυμος εταιρία ή υποδείξασα ταύτα, ανακαλέσθην την περί υποδείξεως απόφασίν της, γνωστοποιήσει δε τούτο εγκαίρως τω Συνδέσμω. Μετ' απόφασιν του Διοικητικού Συμβουλίου, πιστοποιημένης προσκαίρου διακοπής των βιομηχανικών εργασιών ενεργού τινος μέλους του

Συνδέσμου, δύναται να παραμείνι τούτο ως τοιούτον, διατηρούν τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των ενεργών μελών. Αι τοιαύται αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου ισχύουσι δι' εν έτος, δυνάμειν ν' ανανεοούνται ετησίως...»

Επίκουρα μέλη μπορούσαν να είναι τεχνικοί σύμβουλοι, διευθυντές κ.λπ. βιομηχανικών ή συναφών επιχειρήσεων, εφόσον δεν υποδείχθηκαν ως ενεργά μέλη. Επίτιμα μέλη μπορούσαν να είναι ελεγκτών πρόσωπα που είχαν προσφέρει κάποια υπηρεσία στο σύνδεσμο (δεν είχαν δικαίωμα ψήφου και δεν μπορούσαν να είναι μέλη του ΔΣ).

Με βάση το καταστατικό του 1932, τα ενεργά μέλη κατατάσσονταν με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, ανάλογα με τη δυναμικότητα κάθε επιχείρησης, σε μία από τις δέκα κατηγορίες για την καταβολή των ετήσιων συνδρομών. «Αι κατηγορίαι αύται είναι: α. Δραχ. 100, β. Δραχ. 250, γ. Δραχ. 500, δ. Δραχ. 750, ε. Δραχ. 1000, στ. Δραχ. 1500, ζ. Δραχ. 2000, η. Δραχ. 3000, θ. Δραχ. 4000, ι. Δραχ. 5000».

Τα επίκουρα μέλη κατατάσσονταν στις παρακάτω -πέντε- κατηγορίες: α. Δραχ. 100, β. Δραχ. 250, γ. Δραχ. 500, δ. Δραχ. 750 και ε. Δραχ. 1000».

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1918

Η ίδρυση του Συνδέσμου και οι πρώτοι συνδικαλιστές βιομήχανοι

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΤΡΙΑΝΤΗΣ

Α/Α	Όνοματεπώνυμο	Επάγγελμα	Κατοικία	Πηροφορ. Έγγραφο
1	Χαράλαμπος Τριάντης	Βιομήχανος	Πάτρα	1918
2	Μεταξάς	Μεταξοποιός		
3	Παναγιώτης	Μηχανικός		
4	Κωνσταντίνος	Μεταξοποιός		
5	Ε. Καράμαλης	Βιομήχανος		
6	Κ. Βασιλείου	Μηχανικός		
7	Π. Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
8	Κωνσταντίνος	Μηχανικός		
9	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
10	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
11	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
12	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
13	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
14	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
15	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
16	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
17	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
18	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
19	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
20	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		

Α/Α	Όνοματεπώνυμο	Επάγγελμα	Κατοικία	Πηροφορ. Έγγραφο
21	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
22	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
23	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
24	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
25	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
26	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
27	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
28	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
29	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
30	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
31	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
32	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
33	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
34	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
35	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
36	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
37	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
38	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
39	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
40	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		

Α/Α	Όνοματεπώνυμο	Επάγγελμα	Κατοικία	Πηροφορ. Έγγραφο	Πηροφορ. Φύλο	Πηροφορ. Ηλικία
41	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
42	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
43	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
44	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
45	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
46	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
47	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
48	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
49	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
50	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
51	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
52	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
53	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
54	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
55	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
56	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
57	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
58	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
59	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
60	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				

Α/Α	Όνοματεπώνυμο	Επάγγελμα	Κατοικία	Πηροφορ. Έγγραφο	Πηροφορ. Φύλο	Πηροφορ. Ηλικία
61	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
62	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
63	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
64	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
65	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
66	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
67	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
68	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
69	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
70	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
71	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
72	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
73	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
74	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
75	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
76	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
77	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
78	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
79	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				
80	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός				

Το ξεκίνημα για την ίδρυση του Συνδέσμου Βιομηχάνων της Πάτρας έγινε στις 15 Μαρτίου 1918. Δεκατέσσερις πατρινοί βιομήχανοι συγκεντρώθηκαν στην αίθουσα του Εμπορικού Συλλόγου «Ερμής» και αποφάσισαν τη συγκρότηση επιτροπής για τη δημιουργία «Συνδέσμου των εν Πάτραις Βιομηχάνων προς προστασία όχι μόνον των ιδίων των συμφερόντων, αλλά και εκείνων των παρ' αυτοίς εργαζόμενων, υπέρ των οποίων συνεβόησαν κατά τη γενομένη συζή-

των, γίνεται ομόφωνα δεκτό το Καταστατικό (27 άρθρα) που συντάξε η Επιτροπή (Χαράλαμπος Τριάντης, Δημ. Αλεξόπουλος, Αναστ. Αναστασόπουλος, Κων. Πρατόπουλος, Βασ. Τασσόπουλος, Πέτρος Καμπόσαρης και Διον. Γατόπουλος), και το οποίο εγκρίθηκε με την αρ. 531/1918 απόφαση του Πρωτοδικείου Πατρών. Πρώτος πρόεδρος του Συνδέσμου εκλέχθηκε ο Χαρ. Τριάντης, στη γενική συνέλευση της 10ης Ιουνίου 1918. Ελαβε 26 ψήφους (σε σύνολο 30 ψηφισάντων). Για την εκλογή συμβούλων έλαβαν: Κ. Πρατόπουλος 27 ψήφους, Δ. Αλεξόπουλος 25 ψήφους, Π. Μάρκος 20 ψήφους, Ι. Μικρούτσικος 19, Κ. Αλεξόπουλος 18 και Α. Αναστασόπουλος 15. Σημαντικό σταθμό για τον Σύνδεσμο των εν Πάτραις Βιομηχάνων (μετέπειτα Σύνδεσμο Βιομηχανιών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας) αποτελεί η καταστατική συνέλευση της 26ης Ιουνίου 1931 και η δημιουργία πληρέστερου μητρώου, το οποίο παρουσιάζουμε στις σημερινές «Επιλογές».

Α/Α	Όνοματεπώνυμο	Επάγγελμα	Κατοικία	Πηροφορ. Έγγραφο
81	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
82	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
83	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
84	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
85	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
86	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
87	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
88	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
89	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
90	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
91	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
92	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
93	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
94	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
95	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
96	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
97	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
98	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
99	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		
100	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός		

ΝΕΟΛΟΓΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ
ΕΚ ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ
Τ. ΔΕΓΓΕΙ Ο Σ ΣΕΛΑΣ
ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ

ΤΑ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑ

Α/Α	Όνοματεπώνυμο	Επάγγελμα	Κατοικία	Πηροφορ. Έγγραφο	Πηροφορ. Ηλικία
1	Τριάντης Χαράλαμπος	Βιομήχανος	Πάτρα	1918	
2	Μεταξάς	Μεταξοποιός			
3	Παναγιώτης	Μηχανικός			
4	Χαράλαμπος	Βιομήχανος			
5	Κωνσταντίνος	Μηχανικός			
6	Ε. Καράμαλης	Βιομήχανος			
7	Κ. Βασιλείου	Μηχανικός			
8	Π. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
9	Κωνσταντίνος	Μηχανικός			
10	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
11	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
12	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
13	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
14	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
15	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
16	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
17	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
18	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
19	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
20	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
21	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			
22	Α. Α. Α. Α. Α.	Μηχανικός			

ΕΞΕΛΙΞΗ - ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ - ΠΡΟΒΟΛΗ - ΕΠΙΡΡΟΗ

Βιομηχανίες της Αχαΐας 1920-1950

Το 1997, περίοδος που η Πάτρα είχε βιώσει στο πεπτό της τις συνέπειες της αποβιομηχανοποίησης, είχαμε την σύνταξη της πιο κάτω πτυχιακής εργασίας. Κατατέθηκε στο ΤΕΙ της Πάτρας, στη Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και είχε θέμα «Βιομηχανίες της Αχαΐας 1920-1950, εξέλιξη - νομική μορφή - προβολή - επιρροή».

Ήταν προϊόν έρευνας των σπουδαστριών Αικατερίνης Κυπριανίδου και Σταυρούλας Μαθιού, με εισηγητή τον Ιωάννη Παναγόπουλο.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα η προσέγγιση -υπό τις συνθήκες της εποχής- και προς τούτο επιλέξαμε ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από το προλογικό σημείωμα:

«Την 1η Ιουλίου του 1920 μια πινακοθήκη του Βερολίνου, ανοίγει τις πύλες της στην πρώτη διεθνή διάθεση Νταϊταστικών έργων. Η δουλειά του Γκζόργκ Γκρος και άλλων καλλιτεχνικών φαίνεται να σοκάρει. Οι ντανταϊστές δεν αρέσκονται να ενοποιούν τα θέματα, ελκύονται από την βιομηχανική επανάσταση και τη σύγχρονη τεχνολογία. Σύννεφα καπνού από καμινάδες σε καμβάδες και φωτοκολάζ κρέμονται από το ταβάνι. Ο Γκρος και ένας άλλος καλλιτέχνης στέκονται στην πόρτα με μια επιγραφή στην οποία αναγράφεται «Η Τέχνη πέθανε. Αυτή είναι η καινούργια μηχανοποιημένη τέχνη».

Στην Πάτρα του 19ου αιώνα οι καλλιτέχνες εμπνέονται από τη φύση η οποία περιβάλλει ένα από τα μεγαλύτερα εμπορικά λιμάνια της Ελλάδας. Παρατηρώντας λιθογραφία του Ντιμονιέλ διακρίνουμε τις δύο όψεις του γεωγραφικού τοπίου, με την πεδιάδα και τους λόφους. Ενώ το αστικό τοπίο χαρακτηρίζεται από την εμπορική κίνηση του λιμανιού, τα καβαλέτα, οι πλάστιγγες, τα βαρέλια, οι κάδοι, οι σάκοι, τα χειραμάδια και τα κάρα επιβάλλονται στην εικονογραφία. Μόνο οι λίγες καπνοδόχοι δημιουργούν υποψίες για το μέλλον που έρχεται.

Αρχικά ο «βυτικός κόσμος» και αργότερα όλη η παγκόσμια κοινωνία δέχονται τις μεταρρυθμίσεις στους τρόπους παραγωγής και μεταποίησης των ήδη υπάρχοντων αγαθών. Αυτές οι αλλαγές αποτελούν την αφετηρία για τη δημιουργία της γενικής έννοιας «Βιομηχανική Επανάσταση». Με τον όρο βιομηχανία εννοούμε τη δραστηριότητα που αποβλέπει να επαυχίσει την ωφελιμότητα και την αξία των ήδη υπάρχοντων αγαθών με τη χρησιμοποίηση κεφαλαίου και εργασίας.

Τον 19ο αιώνα η βιομηχανική επανάσταση της Δύσης φέρνει ως αποτέλεσμα τη διамόρφωση παρόμοιων καταστάσεων στην Ελλάδα. Αρχικά παρατηρείται μια «μη-

● Η λιμενική δραστηριότητα έπαιξε πρωτεύοντα ρόλο στην ακμή της βιομηχανίας της Πάτρας (κάρτα - ποστάλ εποχής, περίπου στα 1929, φωτογραφικό αρχείο Ν.Μ.Ε.)

κρή αγροτική επανάσταση» η οποία στην συνέχεια καθορίζει μια ανάλογη επανάσταση στην εξαγωγή εμπορευμάτων της Ελλάδας και ειδικότερα της Πάτρας προς χώρες της Ευρώπης. Η συγκυρία του ευρωπαϊκού εμπορίου, η γεωγραφική της θέση, καθώς και τα έργα υποδομής είναι τα στοιχεία που θα καθορίσουν την οικονομική εξέλιξη της πόλης. Η πύλη, στραμμένη προς την θάλασσα συλλαμβάνει τα μηνύματα της ευρωπαϊκής συγκυρίας και τα μεταδίδει στην αγροτική ενδοχώρα που την περιβάλλει. Η σταφίδα είναι το ευνοούμενο προϊόν του ευρωπαϊκού εμπορίου και κυρίως του αγγλικού. Το λιμάνι της Πάτρας υπήρξε ο αποκλειστικός λιμένας μεταστάτευσης προς την Αμερική όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και της Ηπείρου και της Αλβανίας. Μεγάλα ξένα ναυτιλιακά γραφεία και πρακτορεία καθώς και σοβαροί εξαγωγικοί οίκοι ήταν εγκαταστημένοι στην πόλη. Η κοινωνία των Πατρών κατά την εποχή εκείνη είχε άριστη σύνθεση με αρκετούς μορφωμένους και πλούσιους κατοίκους κυρίως ασχολούμενους με το εξαγωγικό εμπόριο, ταξιδεύοντας συχνά στο εξωτερικό, ενώ πολλοί από αυτούς έμεναν στην Αγγλία, όπου είχαν και εμπορικά γραφεία. Επίσης αναπτυσσόμενη ήταν και η πνευματική κίνηση με κέντρα και σχολές όπου γίνονταν πολύ συχνά διαλέξεις και διδασκαλίες. Η κοινωνική ζωή ήταν έντονη μεταξύ των πλούσιων και αριστοκρατών της εποχής, τα δε περίφημα καρναβάλια τα οποία διαρκούσαν δύο εβδομάδες με έντονο ρυθμό συγκέντρωναν και πολλούς γλεντζέδες των Αθηνών. Στην κεντρική οδό της πόλης την οδό Μαιζώνος, συναντούσες όχι μόνο τα καλύτερα καταστήματα αλλά και τα καλύτερα σπίτια, όπου κατοικούσαν οι πλουσιότερες οικογένειες.

Η πλατεία Γεωργίου Α' αποτελούσε το κέντρο της κίνησης και του περιπάτου. Εκεί βρισκόταν το «Δημοτικό Θέατρον», η λέσχη του εξαγωγικού εμπορίου «Ερμής», τα δικαστήρια και το περίφημο ζαχαροπλαστείο «Βουρδέρη». Στην Πάτρα εκείνη την περίοδο έκτραζε ως βιομηχανία η οινοποιία και η οινοπνευματοποιία με επικεφαλής τους Αμβουργερ με την «Αχάια» η οποία εξήγαγε όλα σχεδόν την παραγωγή της σε κονιάκ και γλυκούς οίνους σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες και κυρίως στην Γερμανία. Υπήρχε ακόμα βιομηχανία παραγωγής αερίφωτος και τον φωτισμό της πόλης καθώς και ηλεκτροπαραγωγή προς κίνηση των τραμ για την κοινωνία εντός της πόλης και κυρίως τις Ιτιές, όπου ήταν συγκεντρωμένες οι καλύτερες θερινές κατοικίες και τα καλύτερα εξοχικά κέντρα.

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΟ 1924

Τα 64 μέλη του

Στην Πάτρα το 1918 ιδρύεται ο σύνδεσμος των Ελλήνων Βιομηχάνων Πατρών (ΣΕΒ), γεγονός που μας επιτρέπει να διαπιστώσουμε την ύπαρξη σοβαρής βιομηχανίας. Ο Σύνδεσμος κατά το έτος 1924 αριθμεί 64 μέλη:

- Χαράλαμπος Τριάντης, αλευρόμυλος.
- Δημοσθένης Αλεξόπουλος, Εμπορική και Βιομηχανική Εταιρεία.
- Αναστ. Αναστασόπουλος, Εργοστάσιο.
- Κωνστ. Πραπόπουλος, μεταλλουργικά.
- Κωνστ. Τασσόπουλος, Μηχανικό ζυλουργείο.
- Πέτρος Μάμμος, Ζυθοποιία.
- Παν. Λιάλιος, Αλευρόμυλος.
- Ανδρέας Τασσόπουλος, Μηχ. Ζυλουργία.
- Γεώργιος Παπανικολάου, Ζυλουργικό.
- Ανδρέας Παπανικολάου, Εργοστάσιο.
- Ιωάν. Μικρούτσικος, Μακαρονοποιία.
- Βασίλ. Ηλιόπουλος, Καλλοποιία.
- Ιωάν. Τούλλας, Τυπογραφείο.
- Π. Κρητικός, Εργοστ. καλλιμακρικών.
- Κωνστ. Αλεξόπουλος, Πυρήνες - Σαπωνοποιία - Οινοπνεύματα.
- Αλέκος Μενούνος, Βυροδεξιά.
- Α. Ζαφειρόπουλος, Ανώνυμος Πατραϊκή Εμποροβιομηχανική.
- Ι. Ρηγοπούλας, Βερνίκια.
- Δ. Διακίδης, Λιθογραφείο.

- Γεώργ. Πασπάτης, Οινοπνεύματα - Πυρήνες.
- Σ. Καράμλης, Ελαιο - Σαπουνία.
- Φ. Αγγελόπουλος, Ζαχαροπλαστείο.
- Ρουσσόπουλος, Ζυλουργικό Εργοστάσιο.
- Κωνστ. Γυφτόπουλος, Μακαρονοποιούν.
- Ευάγγ. Δαδόπουλος, Φακελλοποιείον.
- Χαράλ. Βαρυμπόμπης, Οινοπνευματοποιία, Σενεγάλης και Λεπτοσίνας, Μηχανουργείο. Π. Ελλούλ, Ζυλουργικό Εργοστάσιο. Γεώργ. Χαφειρόπουλος, και Μενούνος, Βυροδεξιά. Αδελφοί Αναγνωστόπουλοι, Φακελλοποιία. Γεώργ. Φοράκης, Επιπλοποιία. Κ. Αρούλιος, Μηχ. Εργοστ. Σταφίδας. Χριστ. Κατοάμπας, Αν. Πατρ. Εμποροβιομηχανική. Σταμάτ. Στράτος, Αν. Πατρ. Εμποροβιομηχανική.
- Τιμόλ. Εμμανουήλ, Αν. Πατρ. Εμποροβιομηχανική.
- Βασίλ. Μαραγκόπουλος, Βαφεία.
- Αδελφοί Μπουλούκου, σιδεροβιομηχανικά είδη.
- Α. Καφεζόπουλος, Οινοπνευματοποιία.
- Γεώργ. Τριάντης, Αλευρόμυλος.
- Σ. Ξανθόπουλος, Αλευροβιομηχανία.
- Π. Μπρούντζος, Αλευροβιομηχανία.
- Ιωαν. Παπαχρυσάνθου, Μακαρονοποιία.

- Σπύρος Ζερβός, Σαπωνοποιία.
- Μάνθος Γεωργιάδης, Εργοστάσιο υποκαμίσων - κούτσικων.
- Θεόδωρ. Καμαρινός, Μηχανουργείο.
- Βασίλ. Δημητρούδοπουλος, Πλεκτική.
- Παναγ. Πραπόπουλος, είδη από κασσίτερο.
- Παννόπουλος και Δουκίοπουλος, Πλοιοποιία.
- Δ. Σκούρας, Μηχανουργείο.
- Π. Σαμαράς, Αν. Οινοπνευματοποιία.
- Αθαν. Σταύρου, Ζυλουργικό Εργοστάσιο.
- Νικόλ. Τριάντης, Αλευρόμυλος.
- Π. Μπελεγής, Εργοστ. ψάθινων πέλων.
- Δημ. Καράμπελας, Αλευρόμυλος.
- Αδελφοί Χασαπόπουλοι, Επιπλοποιία.
- Γ. Ηλιάδης, Ζαχαρώδη προϊόντα.
- Γιώργος Παπαντωνόπουλος, Πλεκτική.
- Κ. Γιαννόπουλος, Καθρεπτοποιία.
- Χαράλ. Πετρόπουλος, Πλεκτική.
- Νικόλ. Βέτσος, Πλεκτική.
- Απολ. Κουντούρης, Βερνίκια.
- Βέτσος και Αλμπάνης, Ψάθινοι πύλοι.
- Γατόπουλος και Υιός, Ψάθινοι πύλοι.
- Αγαμέμνων Κρήνης, Ψάθινοι πύλοι.
- Α. Μ. Κόλλας, Εργοστ. σταφίδας.

ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΣ Η ΑΧΑΪΑ

Βιομηχανική ανάπτυξη

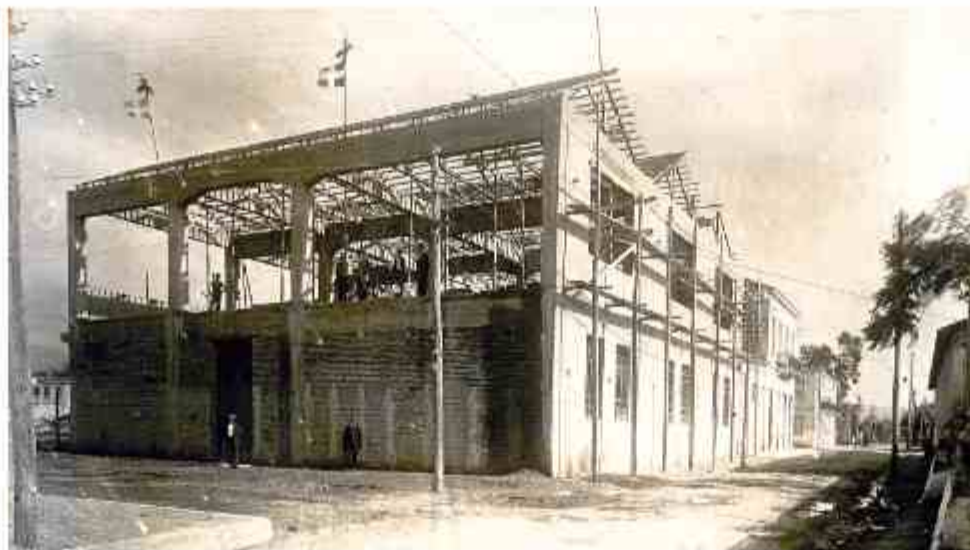
ΑΠΟ ΤΑ ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Η βιομηχανική ιστορία της Πάτρας δεν ακολούθησε μία γραμμική και αδιάσπαστη εξέλιξη, αλλά χαρακτηρίστηκε από διακυμάνσεις, κρίσεις και ανασυντάξεις που σχετίζονταν με τις εκάστοτε διεθνείς και εγχώριες κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις.

Βαθμιαία είναι το πέρασμα από τη βιοτεχνία στη βιομηχανία, μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, για να ακολουθήσει μία αναπτυξιακή στροφή στις αρχές του 20ού. Έτσι από τα μικρά ατμοκίνητα εργοστάσια των πρώτων μεταεπαναστατικών χρόνων που παρήγαγαν και επεξεργάζονταν γιάμπολη (όπως γλυκορούζης) μέχρι τα 1850 (με κυριότερο το εργοστάσιο του Γεωργίου Κόγκου ο οποίος το 1857 έφερε την πρώτη ατμοκίνητη μηχανή δυνάμεις 8 ίππων, με δυνατότητα παραγωγής 700-800 κανταριών πμερσίως, ενώ οι απασχολούμενοι εργάτες δεν υπερέβαιναν τους 11), έχουμε το πέρασμα σε μεγαλύτερες παραγωγικές μονάδες, όπως τα νηματοουργία βάμβακος, με πρώτο αυτό των κληρονόμων του Γ. Κόγκου, οι οποίοι μετέτρεψαν το παλιό εργοστάσιο παραγωγής γιάμπολης (που είχε γίνει ασύμφορη) και τις αποθήκες - εργοστάσια επεξεργασίας και συσκευασίας σταφίδας, που αποτελούσε το κύριο παραγωγικό προϊόν της ευρύτερης περιοχής.

Χαρακτηριστικά είναι τα μεγέθη της παραγωγής σταφίδας σε Πελοπόννησο και Αιτωλοακαρνανία και της εξαγωγής της, στις πρώτες δεκαετίες, από το 1830 έως το 1860, έτσι όπως καταγράφονται στον πίνακα 1: Παράλληλα δημιουργούνταν μονάδες που κατασκεύαζαν βαρέλια και κιβώτια για τη συσκευασία της σταφίδας, οινοποιητικές μονάδες, αλλά και αλευρόμυλοι, με αποτέλεσμα να αναπτύσσονται παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητες, οι οποίες απαιτούσαν πολλά εργατικά χέρια και δημιουργούσαν προϋποθέσεις για συνεχή οικονομική και πολεοδομική ανάπτυξη των αστικών κέντρων.

Η ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου, το οποίο ένωσε την Αθήνα και τον Πειραιά με την Πελοπόννησο στα τέλη της δεκαετίας του 1880, συνέβαλε στη κερσαία διακίνηση των προϊόντων και των πρώτων υλών, ενώ η Πάτρα εξελίχθηκε σε κέντρο όχι μόνο γεωγραφικό αλλά και οικονομικό, της δυτικής Ελλάδας, καθώς από το λιμάνι της γινόταν ο μεγαλύτερος

Η κατασκευή του εργοστασίου Β. Μαραγκόπουλου στα μέσα της δεκαετίας του '20, με τη χρήση οπλισμένου σκυροδέματος, σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ναζαρέτ Νουμπάρ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Έτος	Εξαγωγή σε λίβρες	Ολική παραγωγή σε λίβρες	%
1830	1.421.088	3.137.712	45
1831	1.364.496	2.672.400	51
1834	5.000.000	5.000.000	100
1835	6.785.287	7.500.000	90
1843	7.716.000	12.000.000	64
1844	10.786.000	17.000.000	63
1845	10.000.000	17.000.000	58
1846	17.000.000	27.000.000	63
1847	2.642.800	31.440.000	84
1848	25.682.000	34.510.640	74
1849	36.516.270	40.000.000	91
1850	48.393.730	42.223.793	90
1851	21.965.269	60.000.000	36,5
1852	-	14.969.632	-
1853	-	7.203.952	-
1854	1.880.000	6.728.160	27,9
1855	-	9.963.248	-
1856	41.552.000	41.611.888	99,8
1858	42.289.000	60.000.000	70

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Νομοί	Πληθυσμός 1920	Επιχειρήσεις	Απασχολ. Πρόσωπο	Αγρότιπποι
Αιτωλίας και Ακαρνανίας	190.339	1.041	3.184	2.513
Αχαΐας και Ηλίδος	276.526	1.660	8.054	4.221
Αττικής και Βοιωτίας	623.399	5.608	44.933	34.160
Θεσσαλονίκης	407.238	2.566	14.320	6.472

όγκος των εισαγωγών και εξαγωγών, με κυρίαρχη δραστηριότητα την εξαγωγή σταφίδας, που είχε σαν αποτέλεσμα να εγκαταστήσουν την έδρα τους πολλοί εμπορικοί οίκοι κυρίως αγγλικής προέλευσης. Η κατασκευή μάλιστα του νέου λιμανιού ανατέθηκε το 1881 στη Γαλλική εταιρία του μηχανικού Μανιάκ και ολοκληρώθηκε σε διάφορα στάδια στις αρχές της δεκαετίας του 1890. Ο Σταμάτης Θεοχάρης στο βιβλίο του «Εμπορική και Βιομηχανική Γεωγραφία των πέντε μερών του Κόσμου», Αθήνα 1899, γράφει για το λιμάνι της Πάτρας: «η πόλις αυτή συγκοινωνούσα μεθ' όλων των λιμένων της Ελλάδος και της Εσπερίας δια τακτικών ατμο-

πλοϊκών γραμμών και δια σιδηροδρόμων μετά των Αθηνών, Πύργου, Καλαβρύτων, κλπ, αποκτάσα χάριν του εμπορίου αλλά και της ολοένα αιχμαζούσης βιομηχανίας κατέχει πάντα τα προσόντα λαμπρού εμπορικού μέλλοντος». Η επεξεργασία και εκμετάλλευση των τοπικών προϊόντων, όπως η σταφίδα και τα παράγωγα της αμπελοουργίας εξακολουθεί να αποτελεί μία από τις βασικές βιομηχανικές και εμπορικές δραστηριότητες στη δυτική Πελοπόννησο και στις πρώτες δεκαετίες του 20 ού αιώνα. Παράλληλα συνεχίζονται και αναπτύσσονται περαιτέρω, βιομηχανικές δραστηριότητες όπως αλευροβιομηχανία, ελαιουργία και σαπωνοποιία, ερι-

ουργία και κλωστούφαντουργία, χαρτοποιία κ.λπ., με αντίστοιχη αύξηση της παραγωγής και ανάγκη εκσυγχρονισμού και επέκτασης των βιομηχανικών υποδομών. Ενδεικτικά είναι τα μεγέθη των πληθυσμών, του αριθμού των επιχειρήσεων, των απασχολούμενων ατόμων και της δυναμικότητας σε ατμόιππους το έτος 1920, όπως καταγράφονται στον πίνακα 2. Αποτέλεσμα είναι η επέκταση των ήδη υπάρχοντων και η οικοδόμηση νέων μεγάλων βιομηχανικών μονάδων, με τη συμβολή και χρήση νέων τεχνικών δόμησης (οπλισμένο σκυροδέμα) και αρχιτεκτονικών μορφών που εκφράζουν τις τάσεις του νέου αιώνα (μοντερνισμός).

Οι λειτουργούσες βιομηχανίες στην Πάτρα το 1938

Στον πίνακα που ακολουθεί αναφέρονται τα εργοστάσια και ο αριθμός των εργαζομένων κατά το έτος 1938:

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
Χαρτοποιία Ε. Λαδόπουλου	500
Παράκη Βιομηχ. Βάμβακος	1000
Ερσιουργία Α. Αναστάσιου	700
Καλλισβιομηχανική Ένωση	120
Καλλισβιομηχανία Χ. Κρητικού	80
Υφαντουργία Ν. Παπαγιανόπουλου	290
Εργοστάσιο Φανελών Β. Δημητρίου	80
Εργοστάσιο Πλακών Β. Ηλιάκου	120
Βιομηχανία Πλακικής Ν. Βέτσου	150
Βιομηχανία Υποκαμίων Γ. Αρβανίτη	25
Βιομηχανία Υποκαμίων Ν. Μενίκα	25
Βιομηχανία Κατσιών Χ. Πετρόπουλου	40
Βιομηχανία Φανελών Κ. Βακροπούλου	35
Βιομηχανία Κατσιών Ι. Κότση	30
Εργοστάσιο Φανελοποιίας Χ. Σπηλιόπουλου	20
Οινοποιητική εταιρεία ΑΧΑΙΑ	80
Εργοστάσιο Όνιων και Ποτών ΒΕΣΩ	750
Βιομηχανία Όνιων ΣΕ	90
Εργ. Οινόπνευματών & ποτών Π. Αγουριδίη	50
Εν. Παράκη Οινόπνευματοποιική Εταιρ. Χ. Βαριμπόμπη	50
Εργοστάσιο Οινόπνευματών & ποτών Αφών Χρυσανθάκου	50
Εργοστάσιο Ποταποίας Παπά και Παλαβά	10
Εργοστάσιο Ζυθοποιίας Π. Μάμου	20
Ξυλοουργικό Εργοστάσιο Παπανικολάου	100
Ξυλοουργικό Εργοστάσιο Οικαδομήμων Ειδών Παύλου Ελαού	30
Ξυλοτεχνουργία Μπάκα και Τερλάκη	10
Ξυλοουργικό Εργοστάσιο Γ. Κυριακόπουλου	30
Βιομηχανική Εταιρεία ΑΒΕ	70
Ξυλοουργικό Εργοστάσιο ΑΒ. Σταύρου	70
Ξυλοουργικό Εργοστάσιο Εμ. Καπετανάκη	55
Ξυλοουργικό Εργοστάσιο Β. Δημητρίου	15
Ξυλοουργικό εργοστάσιο Θ. Χασαπόπουλου	25
Μεταλλουργία Δ. Σκούρα	100
Εργοστάσιο Μεταλλουργίας Αθανάσιου Μπουλούκου	30
Βιομηχανία Λευκοσθίδων Κτίων Σ.Π. Μαλεβίτη	30
Ορειχάλκεια Καλλισβίων Αντακμίων Λ. Ξανθόκη	25
Σιδηροργικό Εργοστάσιο αδελφών Μικαλάκου	10
Χιλήρια και Χαλκουργείο Εφ. Χαλλόπουλου	10
Μηχανουργείο «Ηρακλής» Θ. Καμαρινού	25
Μηχανουργείο Χ. Καβρίκα	25
Μηχανουργείο Σενεγάλη και Λεπιδιώτη	25
Βυροδεξίτη Α. Ζαφειρόπουλου	15
Εργοστάσιο Βυροδεξίτης αδελφών Θεμελή	10
Εργοστάσιο Μεταλ. Κατσικ. αδελφών Πρατόπουλου	100
Τεχνική και Εμποροβιομηχανική εταιρεία γεωργικών εργαλείων Ο. Γιαννακόπουλου	70
Εργοστάσιο Ψυχοσπίρων Αθ. Γιαννακόπουλου	10
Μοκαρονοποιία Κ. Γυφτόπουλου	20
Εργοστάσιο Μακαρονοποιίας Παπαχρυσάνθου και Καμπέρου	25
Εργοστάσιο Μακαρονοποιίας Ν. Φουτρή	10
Μύλοι Αγίου Γεωργίου Χ. Τριάντη	120
Ψυγεία Μητρώπουλου και Τζιβέλα	25
Ανώνημη Εταιρεία Ψυγίων «Ένωση»	20
Εργοστάσιο Παγοποιίας «Χέλιος», Κ. Κοκούρης	10
Παγοποιία Π. Γερούση	10
Βιομηχανία Μυσοικών Πλακών Δ. Παράσκου	50
Εργοστάσιο Μυσοικών Πλακών Κ. Γιαννακόπουλου	40
Εμπορική και βιομηχανική Εταιρεία Αλιπάτων, Ιθύμων και Κοσσερβάν	30
Χειρτεχνικό εργοστάσιο ολιπάτων Χ. Βλαχούτσικου	20
Χειρτεχνική βιομηχανία Αλιπάτων αδελφών Β. Μπουκουβάλα	25
Χειρτεχνικό εργοστάσιο Ζαχαροπλαστικής Αγγελόπουλου και Ηλιάδη	15
Εργοστάσιο πλάκων (Ζαχαροπλαστική) Γ. Μουριδίη	10
Βιομηχανία Ζαχαρικής Πλακίτικης	25
Εργοστάσιο κομπιών Χαράλαμπίδου ή Χαροκόπου	20
Εργοστάσιο Φιλνσιώνων κομπιών Χρ. Καπερώνη	50
Βιομηχανική Εταιρεία Σκαγιών Μαρούνη και Αγόρα	10
Καπνοβιομηχανία Λαϊνά και Σκούρα	40
Εταιρεία Οπτηλινθοποιίας	10
Εργοστάσιο κερμάτων και τούβλων αδελφών Παπά	35
Εργοστάσιο επεξεργασίας Αλατος Στ. Κανελλάπουλου	35
Εταιρεία αεριόφωτος	20
Ζύμες	25
Εργοστάσιο ψάθινων καπέλων Γ. Βέτσου	25
Εργοστάσιο ψάθινων καπέλων Δ. Μπαζίκη	10
Εργοστάσιο πλοαποίας Π. Λυκούση	10
Εργοστάσιο ψάθινων καπέλων Μπελεγγή και Βούλγαρη	15
Εργοστάσιο στεφάνων, βαπτιστικών και καπέλων αδελφών Αργυρόπουλου	30
Εταιρεία Π. Παναγιωτόπουλου	70
Λιθογραφικό Θ. Διακίδη	10
Εργαστ. κατασκευής δερμάτινων ειδών αδελφών Γεωργίου	15
Εργοστάσιο δερματίνων ειδών Μελισσίνη και Μπερλή	10
Εργοστάσιο Ομπρέλλοποιίας Κ. Βασούπουλου	15

ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΙΑ

Μετοχές, μετοχές, μετοχές

Οι περισσότερες βιομηχανίες της Πάτρας ήταν ανώνυμες εταιρείες, ως εκ τούτου είχαν μετοχικό κεφάλαιο, μετοχές κ.ο.κ. Μερικές από τις μετοχές των Εταιρειών όχι μόνο είχαν τεράστια οικονομική αξία (σκεφτείτε τι σήμαινε να ήσουν μέτοχος στην «Πειραική - Πατραϊκή»), αλλά και καλλιτεχνική αξία. Προϊόντος του χρόνου απέκτησαν και ιστορική αξία, πολύτιμα απομνηνεία μιας εποχής που δεν υπάρχει πια. Παρουσιάζουμε μερικές χαρακτηριστικές μετοχές, εταιρειών της Πάτρας αλλά και δραστηριοποιούμενων στην Πάτρα.

1 Τίτλος 10 μετοχών της ταπητοβιομηχανίας «Ανατολία», έκδοσης Δεκεμβρίου 1977

2 Ανώνυμος Πατραϊκή Εμποροβιομηχανική Εταιρία με καταβεβλημένο κεφάλαιο 10.000.000 δρχ. Τίτλος 1 ιδρυτικής μερίδας της 10ης Απριλίου 1925, τυπωμένη στα Ελληνικά και στα Γαλλικά (αρχείο Νίκου Σαραφίπουλου, θερμά ευχαριστούμε)

3 Χαρτοσημασμένες 25 μετοχές των Κυλινδρόμυλων Τριάντη, με ημερομηνία Μάρτιος 1927 (αρχείο Τίτικας Μπουρνακί, θερμά ευχαριστούμε)

4 Το μετοχικό Κεφάλαιο της ΒΕΣΟ ήταν 14.180.000 δραχμές τον Οκτώβριο του 1946

5 Σχετικά πρόσφατος τίτλος μετοχών του Τίτανα με μετοχικό κεφάλαιο 4 δις. δραχμές (Νοέμβριος 1989)

6 Απόσπασμα από τον τίτλο μιας μετοχής της «Δυναμική Α.Ε.» με ημερομηνία 15 Φεβρουαρίου 1976 (αρχείο Πέτρου Μαντά, θερμά ευχαριστούμε)

7 Πέντε μετοχές των ΣΠΑΠ (Σιδηρόδρομοι Περαίας - Αθηνών - Πελοποννήσου). Είμαστε στον Αύγουστο του 1899

8 Μία από τις 200 «ιδρυτικές» μετοχές της Αχάια Κλάους με αξία 100£ ή 2812 δρχ. Τετρασέλιδη έντυπη και ιδιαίτερα σπάνια, εκδόθηκε στις 20 Φεβρουαρίου 1871 (αρχείο Γιάννη Λομακόπουλου θερμά ευχαριστούμε)!

9 Προνομιούχος μεν, άνευ ψήφου δε, μετοχή (5) της Πειραικής Πατραϊκής το 1974. Ήδη είχε Μετοχικό κεφάλαιο μισό δις. δρχ.

ΛΟΓΟΤΥΠΑ

Εργα τέχνης σε επιστολόχαρτα

Μοναδικής αισθητικής είναι μερικά από τα «λογότυπα» των βιομηχανιών της Πάτρας. Βινιέτες σε επιστολόχαρτα και φακέλους, ει-

δικές σφραγίδες και πολλά ακόμα «τυπογραφικά στοιχεία» που είχαν πολλαπλή σημασία. Προσέδιδαν κύρος στην βιομηχανία, συ-

νέβαλαν στην ταυτοποίησή και στην αυθεντικότητά της, ενώ την καθιστούσαν αναγνωρίσιμη. Ιδού μερικά από αυτά:

1 Ατμοκίνητα εργοστάσια Μεταλλουργίας αδελφών Πραπόπουλων (Prapoulous Freres) εν Πάτραις. Οκτώβριος 1910 (αρχείο Τίτικας Μπουρνάκη)

2 Μεταγενέστερο λογότυπο της εταιρείας Πραπόπουλου (αρχείο Νίκου Σαραφόπουλου)

3 Να και η κορυφή στα επιστολόχαρτα του εξαλουργικού εργοστασίου Ιωάννου Ελλούλ στην οδό Μουρούζη. Χρησιμοποιήθηκε το 1910 (πηγή: ΕΛΙΑ)

4 Το λογότυπο του «Ε.Γ. Λαδόπουλου» στις 6 Αυγούστου 1953 (Λεύκωμα Αχαϊκής Βιομηχανίας, Πάτρα 2008)

5 «Εργοστάσια Καλτσών Βασ. Ηλιοπούλου». Πρόκειται για έγγραφο - αποδείξη παραγγελίας, από τη Ζάκυνθο. Εξαιρετική μακέτα των εγκαταστάσεων που βρίσκονταν Κορίνθου και Γκότση - Βαλτετσίου

6 Επιστολή (1931) με παραλήπτες τους αδελφούς Παπαδόπουλου. Απεστάλη από την βιομηχανία ζυμαρικών Κωνσταντίνου Γυφτόπουλου στην Τριών Ναυάρχων (αρχείο Πανεπιστημίου Πατρών)

7 Αποδεικτικό αγοράς του Μηχανουργείου «Αι Πάτρα» των Δ. Σκούρα και Γ. Ρωμανού, παρά το σιδηροδρομικό σταθμό Πατρών - Πύργου. Φέρει ημερομηνία 21 Ιουλίου 1907 (Ψηφιακή συλλογή «Διογένεια»)

ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΑΤΡΑ

Στο εργοστάσιο του Βέτσου

Μία χαρακτηριστική φωτογραφία εποχής, μεταπολεμική Πάτρα σε μία από τις πρότυπες βιομηχανίες της εποχής. Βρισκόμαστε στο εργοστάσιο πλεκτικής του Νικολάου Βέτσου και συγκεκριμένα τη γραμμή παραγωγής.

Η επιχείρηση ιδρύθηκε το 1923 με εγκαταστάσεις στην οδό Ασπμάκη Φωτίλα 82, μεταξύ Ηλείας και Λόντου, κτίριο που καιτοι εγκαταλείμμενο, υφίσταται ακόμα. Είχε επιφανεί 1.200 τ.μ. και παρήγαγε κάθε είδους κάλτσες και νήματα.

Μεταπολεμικά η Βιομηχανία επεκτάθηκε και σε δεύτερο εργοστάσιο που βρισκόταν εκεί κοντά, κι αυτό, στην πλατεία Βουδ, στο τριγωνικό οικοπέδο μεταξύ των οδών Γ. Ολυμπίου - Ζαλόγγου - Θεοχαροπούλου, όπου χρόνια μετά, κτίστηκε το 12ο Δημοτικό Σχολείο, που γκρεμίστηκε, σεισμόπληκτο αν, πριν τέσσερα χρόνια. Στη φωτογραφία απεικονίζεται μια γραμμή παραγωγής στη βιομηχανία πλεκτικής Βέτσου και μάλιστα στον 1ο όροφο του κτιρίου.

Σε πρώτη φάση φαίνονται οι εργάτριες οι οποίες φτιάχνουν κάλτσες (η συγκεκριμένη βιοτεχνία ήταν η πρώτη στην Ελλάδα που κατασκεύασε νάιλον κάλτσες), ενώ μετά από αυτή τη γραμμή παραγωγής ακολουθεί ο «φούρνος» (στη γωνία) όπου

© Το εργοστάσιο στην οδό Ασπμάκη Φωτίλα και Λόντου πριν από πολλά χρόνια

© Ο Ν. Βέτσος

κατά κάποιο τρόπο σιδερώνονταν οι κάλτσες για να μη φαίνονται ζαρωμένες. Η ομοιόμορφη λευκή ενδυμασία είχε σκοπό να μην πέφτουν τυχόν κνούδια από τα ρούχα των εργατριών επάνω στις κάλτσες, διότι τα κνούδια θα έμεναν επάνω στην κάλτσα μετά το σιδερώμα. Οι όρθιες εργάτριες χωρίζουν τις παραγόμενες κάλτσες σε ζευγάρια, ενώ στο μικρό τραπέζι διακρίνεται η χρήση διαφορετικών ραπτομηχανών. Δίπλα σε αυτό, στο ακόμα μικρότερο τραπέ-

ζι κάθεται η προϊστάμενη η οποία επιβλέπει και καθοδηγεί τις εργάτριες. Στην οροφή υπάρχει σωλήνας εξαερισμού, ο οποίος διατηρούσε στο χώρο σταθερή θερμοκρασία, πράγμα που βελτιώνει αισθητά τις συνθήκες εργασίας. Η φωτογραφία ανήκει στην Μαρία Μαστοροπούλου (93 χρονών σήμερα), η οποία και απεικονίζεται δεξιά (προϊστάμενη), ενώ αναρτήθηκε ως κειμήλιο της ιστορίας της βιομηχανίας της Πατάς στη ψηφιακή συλλογή «Διογέ-

νεια» της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Πατρών.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ

Το εργοστάσιο είχε σταματήσει τη λειτουργία του κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και ξεκίνησε εκ νέου το 1944. Δούλεψαν δεκάδες οικογένειες όλα τα χρόνια της λειτουργίας του. Από μαρτυρία κόρης μηχανικού του εργοστασίου, μαθαίνουμε: «Δούλεψε πολλά χρόνια ο πατέρας μου εκεί ήταν μηχανικός. Δούλεψε τόσες πολλές ώρες που η μάνα μας, μας

πήγαινε στη πλατεία Βουδ να βγει λίγο να μας δει (Μαρία Ντούκα - Μασσακού)».

Η ΓΡΑΜΜΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η «γραμμή παραγωγής» δεν είναι τόσο απλό όσο εκ πρώτης όψης μοιάζει. Πρόκειται για ολόκληρη επιστήμη που ξεκίνησε από τις μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες στις ΗΠΑ και συγκεκριμένα από τον Φορντ (δεκαετία '20). Η «γραμμή παραγωγής» ασχολείται με θέματα εργονομίας, που δεν είναι εύκολο να γίνουν αντιληπτά από

όσους δεν έχουν εμπειρία εργοστασίου και δεν έχει ασχοληθεί με το αντικείμενο της εντατικοποίησης της παραγωγής. Μέσα σε αυτά τα θέματα, είναι οι θέσεις των μηχανών και των κάδων δίπλα στις εργαζόμενες, η θέση του σώματος τους, η τυποποίηση των κινήσεών τους, η ταχύτητα κίνησης όλης της γραμμής, η τεχνική άμεσης αντικατάστασης ενός εργαζόμενου που για κάποιον λόγο βγαίνει για λίγο εκτός διαδικασίας, ακόμα και τα προβλεπόμενα διαλείμματα.

Ο Βιομήχανος και δήμαρχος

Ο Νικόλαος Βέτσος (1897 - 1979) ήταν βιομήχανος, ενώ διετέλεσε και δήμαρχος Πατρέων. Γεννήθηκε στην Πάτρα και ασχολήθηκε από νωρίς με το εμπόριο και την πολιτική. Ήταν ιδιοκτήτης δύο εργοστασίων πλεκτικής κάλτσων, των «Ταξιαρχών» και της «Νίκος Βέτσος Α.Ε.». Χρημάτισε πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου. Το 1949 διορίστηκε δήμαρχος Πατρέων, είχε ήδη εκλεγεί δημοτικός σύμβουλος, και παρέμεινε στην θέση του δημάρχου για έναν περίπου χρόνο. Το 1951 θέτει υποψηφιότητα για την δημαρχία αλλά κατατάσσεται τρίτος. Στις εκλογές του 1954 ήταν ξανά τρίτος. Το 1959 εκλέγεται δήμαρχος Πατρέων με ποσοστό 55,89%. Το 1967 διορίστηκε από την Χούντα για ένα μικρό διάστημα δήμαρχος. Στη θητεία του χτίζονται οι πρώτες πολυκατοικίες, δημιουργούνται νέα εργο-

στάσια, ενώ το εμπόριο γνωρίζει μεγάλη άνθηση. Συνέβαλε στην δημιουργία εμπορικού επιμελητηρίου, έδωσε μεγάλη βαρύτητα στο Πατρινό Καρναβάλι, ενώ εξασφάλισε από τον Ε.Ο.Τ. ετήσια οικονομική επιχορήγηση. Επί των ημερών του στο δημοτικό θέατρο εμφανίστηκαν μεγάλοι θίασοι και ηθοποιοί που πρόσφεραν μεγάλη λάμψη στο καρναβάλι. Το 1963 ξεκίνησε τις διαδικασίες διεκδίκησης του πανεπιστημίου στην Πάτρα. Διέθεσε μεγάλο τμήμα της περιουσίας του στην πόλη και απεβίωσε, κρεωκοπημένος, το 1979. Ήταν παντρεμένος με την Αγγελική Ηλιοπούλου και είχε δύο γιους. Η Πάτρα τον τίμησε δίνοντας το όνομά του σε μια οδό της πόλης, κοντά στα Ζαρουκλέικα, ενώ στην είσοδο του εμπορικού και βιομηχανικού επιμελητηρίου υπάρχει μαρμαρίνη προτομή του.

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ
ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ
16 ΙΟΥΝΙΟΥ

Μεγάλοι και
μικροί στην
Αχάια Κλάους

Το βιβλίο εντυπώσεων.
Θησαυρός αναμνήσεων

ACHAIA CLAUSS